

reizen

Waar het glas al eeuwen gloeit en glanst

Glinsterende kroonluchters, engeltjes van kralen, chique wijnglazen; in het noorden van Tsjechië wordt al eeuwen het glasblazersambacht beoefend. Reis mee door de Kristalvallei.

tekst Esther te Lindert

Uitzicht over Liberec.
FOTO ESTHER TE LINDERT

Een vaas van kunstenaar Jiri Pacinek.

1 PONIKLÁ Familiebedrijf Rautis

Diep in het Reuzengebergte ligt een laagje sneeuw op de velden, beukenbossen verdwijnen in de mist. Sinds 1414 wordt in de Kristalvallei-regio Boheems glas gemaakt. Het allerfijnste zand, hardhout voor vuur, gereedschap en mallen; het was hier allemaal voorhanden.

Ook in Poniklá schaarden gezinnen zich rondom het vuur, vertelt Aneta Adámková van familiebedrijf Rautis. Van glas maakten ze sieraden, en toen de kerstboom rond 1900 populair werd, kerstversieringen.

Ze verwarmt een buisje glas boven een gasvlam, drukt het in een metalen mal en haalt er een streng kralen uit. "Om de glans van parels na te bootsen, werden de glazen kralen vroeger twintig minuten met vischubben gekookt."

In de verzilveringsruimte komt de geur van ammonia je tegemoet. Elders druipen goudkleurige versieringen uit op een rek. Van glinsterende visjes tot engelen en dennentoppen; alles wordt hier met de hand gemaakt. rautis.cz

2 HARRACHOV De oudste glasfabriek

In de 19de-eeuwse slijperij hangen kroonluchters boven houten werkbanken. Achter een draaiende schijf slijpt een werknemer met vaste hand patronen in een vaas. In bergdorpje Harrachov draaien de wielen onophoudelijk, aangedreven door een waterturbine.

Graaf Harrach richtte de glasblazerij op in 1712, aanvankelijk om zijn paleizen van kristalglas en kroonluchters te voorzien. Inmiddels exporteert Harrachov – de oudste werkende glasfabriek ter wereld – luxueus glas tot ver over de grens.

Niet alleen slijpers, ook glasblazers moeten beschikken over kracht, precisie en gevoeligheid. "Bierpul of wijnglas; alleen al de hoeveelheid glas die de blazer exact uit de oven moet opdiepen met zijn blaaspijp, vergt jarenlange ervaring", vertelt Jan Hájek in de werkplaats. Het blazen in een mal, het vormen van een pootje; ieder heeft z'n specialiteit. Bij één product zijn wel vijf tot zeven glasblazers betrokken. Veel is te zien in het fabrieksmuseum. harrachov-glass.com

Een hete bol glas in een mal.
FOTO ESTHER
TE LINDERT

Glazen gemaakt door Harrachov.

3 LINDAVA Glasblazerij Ajeto

Theaterbokalen en Tour de France-trofeeën? Die (en veel meer) zijn afkomstig van glasblazerij Ajeto in Lindava. Daar staan kruiwagens vol zand, kalk en soda, en metaaloxides. 's Nachts wordt het mengsel bij 1400 graden gesmolten tot glas, vertelt medewerker Katerina Valjentová, wandelend langs honderden houten mallen, kasten vol glasstaafjes, slijp- en polijstruimtes.

Vanaf de galerij ben je toeschouwer van theater in tropische hitte. Geruis van gas, vlammen achter ovenpoorten. Vijftien glasblazers walsen, draaien, blazen en rollen. Pijpen met klompjes glas scheren langs teilen vol water. Gloeiende bollen worden in een mal gedoopt. Belletjes in het glas? Sissend verdwijnt het voorwerp in een waterbak.

Valjentová: "Dertig procent van de productie wordt vanwege foutjes vernietigd, omgesmolten en hergebruikt". Producten zonder foutjes verdwijnen in afkoelruimtes. De blazer mag om oververhitting te voorkomen op de werkplek een slok sklárská osmicka nemen, glasblazersbier met een lager alcoholpercentage. ajetoglass.com/en

4 KUNRATICE U CVIKOVA Jiri Pacineks kunst

In een oude tractorwerkplaats in Kunratice u Cvikova zie je befaamd glaskunstenaar Jiri Pacinek vaak aan het werk. Maar niet vandaag, vertelt Andrea Vyroubal. De meester Glasblazer is nog onderweg vanuit New York.

In zijn studio vormen glasblazers roze olifantjes van gloeiend glas, stroperig als honing. Op andere dagen werken ze evengoed met een vijf kilo zware blaaspijp, waar tot wel twintig kilo glas aan kan hangen, vertelt Vyroubal. "Wat Pacinek bijzonder maakt is dat hij met zijn team kunstwerken maakt uit de vrije hand, en uit één stuk". Zoals kwallen die dobberen in een diepblauwe zee van glas. Of een arend met witte splintertjes in koolzwarte ogen. "Laag na laag, kleur na kleur, bouwt hij een werk op." Sommige objecten bestaan uit vijftien lagen glas.

Bewonder zijn organisch gevormde bloemen in de Glazen Tuin. Of bezoek de naastgelegen kerk met kroonluchters en sacrale objecten van uraniumglas, dat felgroen kleurt onder ultraviolet licht. pacinekglass.com/en

5 NOVÝ BOR Glasdesign van Lasvit

Aan het Palacký-plein in Nový Bor, tussen houten woningen met sierlijk snijwerk, licht in de schemering een glazen huis op. Tweehonderd jaar geleden vormden meesterblazers hier gloeiend glas. Tegenwoordig werken in de gerenoveerde woningen ontwerpers en architecten van glasbedrijf Lasvit. Hun designs verlichten operahuizen en metrostations.

Tijdens een rondleiding vang je een glimp op van hun ontwerpen. Glazen draakentanden, twintig meter lange gordijnen van fonkelende stenen. Aan de plafonds hangen lampen met een houtachtige structuur. "Geïnspireerd op de Japanse Yakisugi-techniek", vertuutelijk medewerker Adam Basta. Droog hout wordt verkoold door gesmolten glas, waardoor in het glasoppervlak een verschroeide textuur ontstaat.

Sinds 2019 richt Lasvit zich ook op architectuur, met het eigen Glazen Huis als paradepaardje, opgebouwd uit 1500 matglazen leistenen. Een kantoor overdag, in de nacht een lichtbaken van glas, als ode aan dit oude Boheemse vakmanschap. lasvit.com

ZO KOM JE ER

De treinreis naar Liberec duurt zo'n veertien uur. Tickets via NS International (bijvoorbeeld tot Berlin) en Deutsche Bahn (Berlin-Liberec): nsinternational.com en bahn.de

Handige buslijnen:

- **Bus 240** rijdt van Liberec via Kunratice u Cvikova naar Nový Bor.
- **Bus 453**: van Nový Bor naar Lindava.
- **Tram D61**: tussen Liberec en Jablonec nad Nisou.
- **Bus 700**: tussen Tanvald en Harrachov

EXTRA TIPS

- Het Museum voor Glas en Sieraden in Jablonec nad Nisou toont de geschiedenis van het ambacht. Met een permanente kerstcollectie: msb-jablonec.cz/en

- Bewonder de 25 meter lange ladder van verzilverd glas in de toren van het 19de-eeuwse Noord-Boheems Museum in Liberec: muzeumlb.cz/en

- Bij veel glasblazerijen kan je een kijkje nemen achter de schermen. Onder andere bij Ajeto kan je onder begeleiding ook zelf glasblazen. Meer informatie over glasblazerijen, kijk op: crystalvalley.cz/en, visitczechia.com